

נאמר של נייר

..לעבוד שירה זה לכתוב את הנפש" * הסיביר של

מהפכות עולם המחר * א"י: שיחזור * ..המאמר המזוהם ביותר"

שורשים

עבודה עברית

טועה טעות חמורה מי שהאמין כי בי מדינת ישראל תם עידן הוידאונבים למיר ניהם, עידן פקידית-תרבות הקטנים, הי מנסים לעודד סופרים ומשוררים לחבר יצירות "חיוביות" שתהיינה מסוגלות לשרת מיפלגה זו אחרת. דור הולך ודור בא, ובעיקבות כוכביהלכת של השירה והסיפורת הישראלים, ממשיכים להתקיים

שלמה טנאי
מעבודת כפיים

אותם פקידית-תרבות קטנים, שהם בבחינת פאראזיטים הניזונים מלשד משוררים ור סופרים.

בימים אלה פירסמה ההסתדרות, במיט גרת הסידרה תרבות וחינוך, המופקת על ידי הוצאת עמי-עובד, קובץ של שירים תחת הכותרת החיובית המעודדת אדם לעמל. הקובץ נראה כתשורה יש כי כוננת ההסתדרות להעניק לכל החברים החיוביים שיצביעו בבחירות להסתדרות עבור מפלגה חיובית כלשהי. קובץ זה, שהיא בבחינת האלטורה תרבותית, נערך בידי יעקוב בסר ושלמה טנאי.

כבר בתרגום הכותרת האנגלית, בדש הפנימי, "אדם לעמל" הופך, נולדו לעי בוד". במבוא היומני מסבירים שני הי עורכים (בסר וטנאי), כי "עם התבססות היישוב המדינה החלה העבודה ליהפך לשיגרה ואף התדרשה הנמיה לבריחה מעבודת-כפיים אל עבודות, נקיות" ואל פרנסות, קלות...". ממש מרגש לחשוב כיצד האזנים בסר וטנאי, שתפסו האל-טורה של "עבודה נקייה" על חשבון משלמי מסי-חבר להסתדרות ומס-המפ לגות, מטיפים מוסר.

אחד משירי העבודה הראשונים בקובץ קריקטורה זה הוא השיר זוטות מתל-

* יעקוב בסר ושלמה טנאי — אדם לעמל; מיבחר שירים עם מיבחר ציורים של גד אולמן; 143 עמודים; הוצאת תרבות וחינוך, עם עובד (כריכה רכה).

אביב, של אבות ישורון, הנושא "אדם לעמל" מצוי כבר בפתיחה: "רח' נחלת בנימין / עם הצל הפסן / וארי נחל בנימין / נעשה עכשווי..." מייד אחרי זה מביאים שני פקידית-תרבות שיר של אלכסנדר פן, משורר שנרדף במשך שנות דור בידי ההסתדרות ושלוחותיה, תחת הכותרת ארצי — פועל שחור. והבחינה הצביעותית עולה וגוברת, כאשר בעיקבות שירו של פן מובא שיר עבודה של אחד יהודה אופן, שתורתו לנושא היא השורה, "לרעב אלפי ימות". מייד אחרי שורה זו תופסים העורכים טרמפ על חנה פנשל, הם מפרסמים גם שיר של יוכבד כתי-מרים, שהקשר שלו עם עבודה הוא ב"רמות גמל אפ פוסקה, מרחפת / בעירוב נוף רך, מזהב ולבן". ואל נוף העירום הזה מביאים האדונים בסר-איתנאי את אמיר גלבוץ, שמס' ביר את השקפתו על העבודה: "אנחנו רוצים על מצע של פרחים וסלעים / לזרוק צחוק ככנים שיקובו..." וכמאמר חז"ל, הרי גם זו עבודה.

עוזר רבין תורם לפסיפס העבודה העברית הזה את השורה המקורית המפ-עימה, "שדות מרונבים בשחור וברעב..." ומר יחיאל מר מעניק לחוברת את "ישר הנב. / כתף הסל..."

טנאי, מעורכי האנתולוגיה, שהוא פקיד-תרבות שכבר של ההסתדרות, מסביר לעם ההולכים בחושך כי "כמו אשה, / לא יחזיקה שטר וכתובה / בלי עבודה, בלי האהבה..." אכן, גם זו עבודה. מי שהיה הכתביה-פרלמנטרי של הארץ (עתה

יעקב בסר
— לעבודה נקייה

בגימלאות), הנוהג לפרסם מיצירותיו כי עיתון ארץ-ישראל השלמה, יהושוע טן" פ' מפרסם שיר-עמל שלו תחת הכותרת עבודת היום: "פאו אנש לארון המונות, כיהודי כערכי פארום / להבעיר אחרוני הפירורים המגדרים יצרי..."

העורך השני של הקובץ, המשורר יעקב בסר, מפרש את עבודתו כך: "הם מתירים של כינור עפר / ואני קשתה כינור על פניהם, ומעביר את לפיד העבודה לבא אחרים, אשר רייך, שהוא עובד מערכת הביטחון (בשבוטען צה"ל — במחנה).

את הרדידות המהלכת שיעמום על עמודי הקובץ, עד עמ' 46, שובר מעט מאיר ויזלטיר, ששירו בול פואמה פדגוגית

הוא טוב, אבל כל קשר בינו לבין שיר עבודה הוא מיקרי בהחלט. את בשדה של ח.נ. ביאליק מעניקים עורכי הקובץ לפועלי ההסתדרות שלא למדו את השיר בכיתה א' של בית-הספר היסודי, ומייד אחרי עובד על הקוראים אברהם שלזינסקי המנח, ב"הלפישני אמא כשרה מתונת-פסים לתפארת / ועם שחרית הובילני / אלו עמל..." ובעמל פוגש שירו של שלזינסקי בעמוד מנגד את פניה ברגשטיין, שבשורתה העמל-תנית היא: "בציר! בציר! / חנא אל יד..." ובעקבותיה אחד משרידי השירה הסטאליניסטית בלשון העברית של שנות ה-50' המוקדמות, יהושוע רבינוב, שבשורתו לעם תתי בציון היא: "היוועים הם בכרכים: / מה שר הברזל הכולה אלי רגב תחות? / מה רן הלחם הציונה? / מה סה היוע הפולח..."

בעיקבות הסטאקאנוביץ' רבינוב, מוסר-סים העורכים קטע מתוך שיאוונה של דויד שמעוני. ברוב איולת הם תופסים את השורה, "קחוני עם האבן הירושלמית ושימוני ככתלים / וטחה עלי טיח..." של יהודה קרני לשיר עבודה. חה, חה.

העורכים מביאים מלוי בן-אמיתי את "כיום אני גורף את גלליהובל / מתחת רגל הפרה בדי..." ומתבסמים למראה השירה ותופחים בהנאה על כר סיהם המסובדות. את "גלליהובל" של בן-אמיתי מווגים העורכים בציירה מ-קולמוס של מחבר הפואמה הרא, אהרון שבתאי, המעניק לעורכי אדם לעמל את "צינורית הגומי, שפוסרת / זכוכית וכפפת המזריע..." ואחרי הגללים מגיע תור המגרפה של המשורר ה"לאומי" שימושן מוצר: "המערך — / מתעורר לקראתם..."

שיר-עבודה אמיתי הוא שירו של ע. הלל שיר אדמה, והוא נטמע בבחינת המילים. בעיקבות הלל מופיעה גברת שתרמה, תחת שיר, את שמה לקובץ — יהודית כפרי — והטעתה את המחברים, שדימו בנפשם כי השם כפרי מזכיר עבודה, וגברת מקיבוץ אחר, מיררה מאיר, מציגה את עבודתה בכך ש"גרמה שמעתי קול ציפורי". גבר שעובד על הקוראים חוק בקובץ זה הוא יחיאל חזק, שעבודתו מתמצית בכך שהוא "רוחץ את רמעותיו כאגרות עצובות..."

בשורה שירית אחרת היא של זלמן שניאור, שהמתין בארצות-הברית עד שהפועלים יקימו לו מדינה, ואז הגיע ארצה. שירו, "פנו ררך, סילו מסילה / אל תחכו למשיח..." מפאר את עמ' 84. אחריו צץ רונל סומך, שעבודתו היא: "עכשווי שאני מרדף בפעם הראשונה כספר העליה השלישית..."

נתן אלתרמן היה משורר, אבל מי שגניח אותו בין רוני סומך לבין מרדכי טמקין, בתת-אנתולוגיה זו, לא היה מען לעשות כך בחייו של המשורר. אלתרמן היה מכריז בוודאי מילוממה על פקידית התרבות שערכו את הקובץ, כמאמר שורה משירו הסבל: "והיה כל גופי נהמת מילי חמה..."

על עבודה מקורית כותב המשורר התל-אביבי ישראל פינקס ב"לפעמים עובי-רות / לירי אוניות-סחר / עליות..." המורה לספרות מתל-אביב, איתמר יעוז קסט, כותב: "בשנפנה לאחור מלוח הכיתה / ראה חדר ריק..." פקידית התרבות שערכו קובץ זה נטלו גם את שירו של נתן זך, סיפור חורף קצר, כנראה בשל השורה, "ולשם כך הזמן קצר מאוד והמלאכה מרובה..." מידה של מיש-פחתיות מעניק העורך, יעקוב בסר, שצירף לקובץ שורות של רעייתו יאיר

רה: "בעקרת-כית טעשית, המנקה שול-חן..." אחריה משורר ממוצא אמריקאי שטרם הספיק ללמוד עברית, ראובן בן-יוסף, הכותב גם הוא על עבודה: "משה את עצמו בגויעון כפר..." שיר עבודה נוסף הוא שירו של משורר מאהי שערס חיים באר (רכלבסקי), שתרו-מתו לעבודה העברית היא שיר המוקדש לאבי, רת העבודה" א.ד. גררון.

מדע בידוני

קונטרבולוציה

אחד הספרים המעולים של המדע הי-בידוני (מד"ב), שראו אור באחרונה בתרגום לעברית הוא תחנת הוקסביל. תיאור התחליף העתידי למחנות-ריכוז לאסירים פוליטיים ולהמפכנים למיניהם, הנשלחים לעבר הרחוק של כור-הארץ, איישם בראשית תקופת האבולוציה, כאשר החיים טרם התפתחו. תחנת הוקסביל היא ספק ספר בעל מוסר השכל, ספק פארודיה על המהפכנים והמהפכות בכל הדורות. תחנת הוקסביל... מפולת אבנים רמפה אותו בשנה שעברה, בשעת מסע לשולי הים הפנימי. רמפה אותו והרסה אותו. שם, בכית, היה בארט מובל לבית-החולים הממשלתי הקרוב ביותר, מצטייד בתת-ליפס פרוסטאטיים... אבל הכית היה רחוק מיליארד שנת מתחנת הוקסביל... הוא השלים עם גורלו, נשא בסובלנות את גלות-הנצח שלו... זהו הגיבור הי-מרכיז של הספר, המצוי בנוף אנושי של מהפכנים בנוסח, "צ'רלי גורטון. כרשצ'י-כיסט אדוק בעל נטיות טרוצקיסטיות, כולשביק מימיו-ימימה... המקום הזה מלא כולשביקים, אמר גורטון. יש לנו כאלה בכל הצבעים, מורוד היוור ועד ארגמן לוהי...". בתחנת הוקסביל היו כ-80 צריפים, ובדם התגוררו 140 אסירים. אלה, "שגלותם החלה לפני שנת 2014 וכו במותרות של כגורייחוד..."

הדרך שבה הגיעו האסירים היתה ב-אמצעות פליטת זמן אל תחנת-קליטה מורכבת מפטיש וסדן. הם היו צונחים מן הפטיש על הסדן הזוהר. בים ניתן היה להבחין בדינואורים השוחים להנא-תם, ובארט ממלמל: "לא ידיו בעליי-חוליות עוד 30 או 40 מיליון שנה. הם יגיעו בארדובוקין ואנחנו עוד בקמבריון. אפילו דנים עוד אין לנו שם, שלא לדבר על ווחלים..." ובתשובה לשאלת אסיר חדש, שזה עתה הגיע, "למה האוויר מריח משונה כל-כך?" משיב בארט: "העניין הוא שזה אוויר מהיר, כלי שום יחום, אפילו לא מנשיפותיהם של יצורים חיים..." והאסיר החדש אומר בלשון מעט מלגלת: "גאה מאוד מצידם לכחור תקופה כזו שלווה בתור פתאשפה לאסירים מדי-ניים..."

סיפורו של בארט, המלך הלא-מוכתר של תחנת הוקסביל, מתחיל בהיותו כבן 16, כאשר חברו (כנראה יהודי) ג'יק ברנשטיין שואל: "בכלל לא איכפת לך מה שקורה לאנשים החלשים בעולם?" בארט מגיע לפגישה של חוג קושיים ונמשך מינית לאחת המשתתפות, ג'ינט.

* רוברט סילברברג — תחנת הוקסביל; עברית: עמנואל לוטם; הוצאת כתר; עורך הסידרה: עדי צמח; 153 עמודים (כריכה רכה).